

Droogte problematiek Twente en de Achterhoek

Probleemstelling

Er lijkt zich een trend af te tekenen waarbij hogere temperaturen, weinig neerslag en lage rivier afvoeren leidt tot verdroging van de hogere gronden in het Oosten en in Brabant en tot verzilting van laaggelegen gebieden in het Westen alsmede verzilting van het IJsselmeer. Het huidige beleid richt zich op het beter vasthouden van water in de hooggelegen gebieden, het beperken van het watergebruik en het maken van duidelijker afspraken over verdeling van de schaarste.

Bij het beter vasthouden van water gaat het meestal om kleinschalige maatregelen die onvoldoende oplossing bieden voor de toekomst.

Meer grootschalige maatregelen komen niet van de grond, omdat zij grote gevolgen zouden hebben voor het huidige gebruik (agrarisch en stedelijk).

Verder worden er maatregelen genomen of voorbereid om het onttrekken van grondwater door waterleidingbedrijven, boeren en de industrie te beperken, te reguleren en te verdelen..

Een samenhangende aanpak, bovenregionaal en nationaal ontbreekt.

Het Deltaprogramma besteedt de nodige aandacht aan de droogte problematiek, maar van een brede aanpak met een lange termijn visie, samenhangend met waterveiligheid in West- en Noord Nederland is geen sprake.

Het Deltaprogramma pleit voor meer water inlaten in het Twentekanaal.

Dat water moet dan wel beschikbaar zijn.

Mogelijke oplossingen

Mogelijke oplossingen voor het terugdringen van het structurele watertekort bestaan uit het beperken van het (grond)watergebruik, vasthouden van water, maximaal gebruik maken van watervoorraden in stuwwallen e.d. en wateraanvoer ook ter compensatie van grondwateronttrekking .

Beperken van het watergebruik betekent::

- Minder grondwater onttrekken voor de landbouw, bijvoorbeeld door minder watervragende gewassen te telen.
- Omzetten naaldbos in loofbos, dat minder water verbruikt;
Veel meer drinkwater winnen uit oppervlaktewater ipv uit grondwater eventueel na voorzuivering.
- Het beperken van het onttrekken van grondwater door de industrie.

Het vasthouden van water.

Er zijn lokaal veel maatregelen getroffen, zoals het plaatsen van stuwen en het verondiepen van waterlopen.

Dit heeft zeker een positieve invloed, maar blijft beperkt tot natuurgebieden .

Gebieden met een in hoofdzaak agrarische of stedelijke functie blijven buiten schot..

Het structurele grondwaterprobleem wordt hier niet door opgelost.

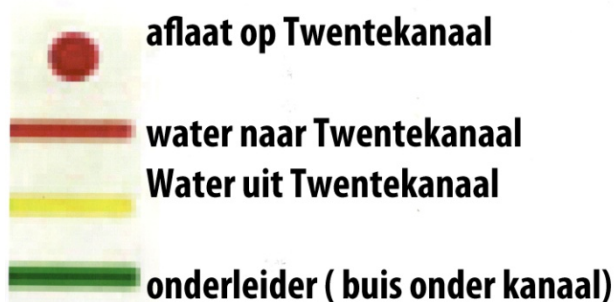
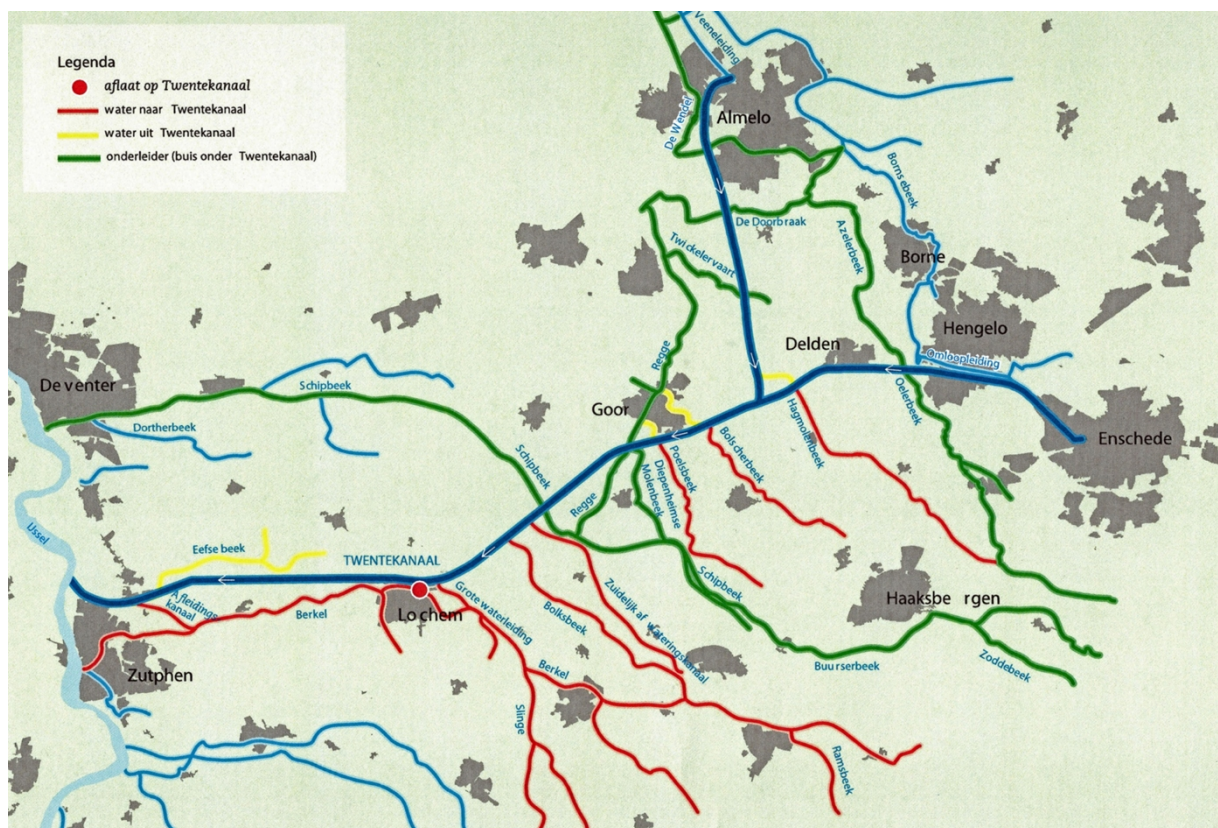
Water inlaten uit het Twentekanaal

Het waterinlaten via het Twentekanaal gebeurt thans ten noorden van dit kanaal

De capaciteit van het gemaal bij Eefde is hiervoor vergroot..

Het Waterschap Vechtstromen heeft aan de financiering hiervan bijgedragen.

Onderstaande figuur geeft een beeld van de beken in Twente en de Achterhoek.

NB Er zijn meer waterinlaatpunten dan bovenstaand aangegeven

Om deze beken in droge periodes van voldoende water te voorzien is watersuppletie in de bovenloop van de beken goed mogelijk..

Dit zou kunnen door vanuit Henglo/Enschede een koppelleiding aan te leggen min of meer parallel aan de N18 tot ver in de Achterhoek. Deze watergang koppelt de bovenlopen van de hier gelegen beken aan elkaar en opent bovendien de mogelijkheid om water vanuit het Twentekanaal in te laten.

Water uit het Twentekanaal kan ook gebruikt worden om water te infiltreren. Dit is de enige manier om het grondwatertekort adequaat aan te vullen en kan ook in natte periodes.

Infiltreren zou kunnen middels een persleiding naar de zoetwaterbellen in de stuwwallen in Enschede en Noord Oost Twente en naar gebieden in de Achterhoek.. De persleiding naar Enschede en Noord Oost Twente zou gevoed kunnen worden door het bestaande, geprivatiseerde, pompstation in Enschede, dat nu gebruikt wordt voor industriewatervoorziening.

***Het bovenstaande is een schetsmatige weergave van de oplossingen.
Er zijn mogelijk nog meer wegen te bewandelen.***

Waterbeschikbaarheid

Meer water inlaten via het Twentekanaal lijkt een van de weinige mogelijkheden om het grond- en oppervlaktewater tekort op te lossen..

Het water uit de IJssel moet dan wel beschikbaar zijn.

De in droge periodes lage rivierafvoer moet daartoe anders en vooral beter worden benut. Bij een afvoer van de Rijn onder de 1.500 m³/s, worden de Haringvlietsluizen gesloten en het overgrote deel van de rivierafvoer wordt via de Nieuwe Waterweg naar zee geleid. Doel: het zo veel mogelijk beperken van de indringing van zout zeewater in het beneden rivieren gebied.

Door de aanleg van een dam met sluizen in de Nieuwe Waterweg kan een groter deel van het Rijnwater naar de IJssel worden geleid. Daarmee komt meer water beschikbaar voor het IJsselmeer en om de verdroging van Oost Nederland tegen te gaan.

De dam in de Nieuwe Waterweg staat inmiddels in het Deltaprogramma voorzichtig op de kaart. Deze dam draagt bij aan de waterveiligheid bij een hoge zeespiegelrijzing. De dam kan dus ook een bijdrage leveren aan het oplossen van de droogteproblematiek in Oost Nederland.

***Het moge duidelijk zijn, dat deze kwalitatieve benadering van de mogelijke oplossingen een nadere kwantificering behoeft. Hiervoor is een nadere studie naar waterbehoefte en waterbeschikbaarheid noodzakelijk.
Op de opzet hiervan wordt in het onderstaande ingegaan***

Plan van aanpak

Dit plan zou moeten leiden tot een integrale lange termijn benadering, bestaande uit een aantal scenario's.

Een multidisciplinaire benadering, waarin naast waterbouwkunde, waterloopkunde, watermanagement en hydrologie ook expertise van landbouw, natuur- en landgoedbeheer vertegenwoordigd is.

Studenten van de TU Delft, Universiteit Twente, Universiteit Wageningen en de Hogescholen Saxion, HAN, Van Hall Larenstein en Rotterdam zouden deelprojecten kunnen uitwerken.

Met een open mind en niet gehinderd door belangen zou dit tot creatieve oplossingen kunnen leiden.

De Hogeschool Rotterdam en de TU Delft volgen een dergelijke aanpak voor de Deltaveiligheid bij extreme zeespiegelstijging..

De eerste resultaten hiervan worden binnenkort aan de Minister van Infrastructuur en Waterstaat gepresenteerd.

Er zijn de volgende thema's te onderscheiden, waaraan groepen studenten zouden kunnen werken:

- Een grondige inventarisatie van de huidige grond- en oppervlaktewatersituatie in het hele gebied, de (grond) wateronttrekking en het vergunningenbeleid. Kortom een inhoudelijke overzicht van de problematiek
- De waterbehoefte met verschillende scenario's voor regulering, alternatieve landbouw en herstructurering van drink- en industriewater onttrekking.
- Water inlaten uit het Twentekanaal en de distributie hiervan voor de suppletie van grond- en oppervlaktewater. Benodigde pompcapaciteit bij de sluizen en de aanleg van pompstations, leiding- en infiltratiesystemen maken hiervan een onderdeel uit. Voor infiltratiesystemen kan gekeken worden naar duinwater infiltratie in West Nederland. Hieruit volgen scenario's, die leiden tot de behoefte aan kubieke meters water per seconde uit de IJssel om het Twentekanaal in verschillende seizoenen te voeden.
- Waterbeschikbaarheid. Is er in droge periodes voldoende water beschikbaar uit de IJssel? Als dit niet het geval is, welke (infrastructurele) maatregelen en ingrepen in de waterhuishouding van Nederland moeten er dan genomen worden om de waterbehoefte te dekken?
Hier komt de dam in de Nieuwe Waterweg aan de orde. Zouden er- net als in de Benedenrijn en Lek- stuwen in de IJssel moeten komen?

ir. Gerard van Houweninge (ci)
oud hoofdingenieur Deltadienst RWS

ir. Albert Schimmelpenninck (ci)
oud rentmeester Stichting Twickel

